

6 KAMP. 49

1000000
GTR. BUCH!

Do
of
H
FRAZL

T.C.M
VIAZ

FR
FR

Het verdriet van Griekenland

Tien jaar na de crisis

Het is alweer tien jaar geleden dat de crisis in Griekenland in alle hevigheid los barstte. Een crisis die het land en ook de rest van de Europese Unie diep raakte. Journalist en Griekenland-kenner Frederiek Lommen schreef er een indringend boek over: *Het verdriet van Griekenland*.

De crisis en bijbehorende ellende in Griekenland zijn achter de rug. Een geweldige economische heropleving ligt in het verschiet, zo laat de in juli 2019 aangetreden Griekse premier Kyriákos Mitsotákis weten. Amerikaans zakenblad *Forbes* schreef eind december 2019 over *World's Hottest Stock Market* en columnist Paul Taylor van de gerenommeerde website *Politico* wist recentelijk zelfs te melden dat er binnenkort in Griekenland weleens sprake zou kunnen zijn van een waar 'economisch mirakel'. Andere berichten over het land zijn ook bovengemiddeld positief. De prijzen van Grieks vastgoed rijzen de pan uit, is in de kranten te lezen, mede dankzij de aankoop van huizen door vermogende investeerders uit met name China en Rusland. En ook in het toerisme gaat het uitzonderlijk goed. Internationale kranten koppen over een *Greek tourism boom*; voor 2020 worden meer dan veertig miljoen toeristen verwacht. Maar kloppen al deze berichten eigenlijk wel en wat betekent dit dan voor de 'gewone' Griek? Hoe staat het er nu echt voor in dit land?

Draconisch

Sinds eind 2009 zijn de Grieken geconfronteerd met draconische maatregelen. De jarenlange dwangbuis van

de Trojka - in ruil voor een gigantische som van 273,7 miljard euro - heeft diepe sporen achtergelaten in talloze sectoren en aspecten van de samenleving: de gezondheidszorg, het onderwijs, de infrastructuur en de economie. Uit een analyse van het IMF uit 2018 blijkt dat er vier landen in de wereld zijn wiens economie nog meer is geslonken dan de Griekse: Yemen, Libië, Venezuela en Guinee. Dat zijn niet direct landen waarvan je verwacht dat deze in één adem met een lidstaat van de EU worden genoemd. Afgezien van die kaalslag in vrijwel alle sectoren, is de situatie voor de Grieken zelf, en met name de middenklasse, aan het begin van het nieuwe millennium ook vrij dramatisch. Om een paar cijfers te noemen: de werkloosheid is 18 procent, onder jongeren zelfs 40 procent. Voor degenen die wel werken ziet het leven er ook niet per se rooskleuriger uit: het minimumloon is ongeveer zeshonderd euro per maand, let wel: dit is het bedrag voor een fulltimebaan. Naar schatting 450.000 jongeren hebben de afgelopen jaren het land verlaten voor studie of werk, en 40 procent van hen wil überhaupt niet meer terugkeren. De armoede is groot: uit een recent rapport van Elstat,

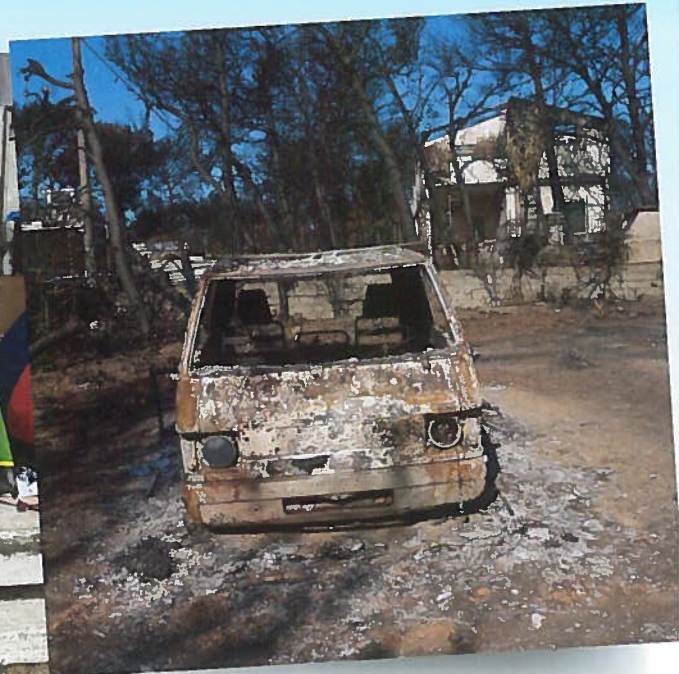
het Griekse Bureau van Statistiek, blijkt dat inmiddels één derde van de Grieken onder de armoedegrens leeft en een kwart van de huishoudens niet genoeg geld heeft om in de winter het huis te verwarmen.

Hotel Athene

De vluchtelingenproblematiek is ook nog steeds nijpend. In 2019 werden er bijna vijftigduizend nieuwe vluchtelingen geregistreerd. Duizenden mensen zitten nog steeds vast in allerlei opvangkampen waar eigenlijk plaats is voor een paar honderd vluchtelingen. En dat zijn de officiële cijfers. In het hele land verblijven ook nog vele illegale, niet geregistreerde vluchtelingen.

'Eén derde van de Grieken leeft onder de armoedegrens'

Verder zijn honderdduizenden Grieken al jaren niet in staat hun maandelijkse lasten van hypotheek en andere leningen te betalen. Het gaat inmiddels om bijna negentig miljard aan oninbare leningen van de vier grootste banken; een bedrag ter grootte van ongeveer 50 procent van het Griekse Bruto Nationaal Product. Ongeveer de helft van de Grieken (zo'n

Vluchtelingen bij het voormalig vliegveld Ellinikon

4,2 miljoen mensen) heeft belasting-schulden voor een totaalbedrag van 103 miljard euro. Duizenden Atheners zijn inmiddels noodgedwongen Airbnb gastheren- of vrouwen geworden.

In de laatste twee maanden van 2019 hebben we het allemaal kunnen zien in de documentaireserie *Hotel Athene* van Ingeborg Beugel, uitgezonden door BNN-VARA. Beugel deed in zes avonden verslag van de effecten van tien jaar crisis, door haar treffend 'de verschroeide aarde' genoemd. Griekenland is inmiddels een stervende economie in 'een land vol obers', aldus de journaliste, daarbij de musicus Níkos Kazantzákis citerend.

Toezicht

Macro-economisch ziet het er misschien ietsje beter uit. Sinds 2018 zijn de hulpprogramma's geëindigd, is het land van het infuus af en kan Griekenland weer geld lenen op de internationale markten. Maar daar merkt de gewone Griek uiteraard heel weinig van. Dat lenen is uiteraard veel duurder dan de leningen van de EU en het IMF van de afgelopen jaren. En, niet onbelangrijk, Griekenland blijft nog zeker veertig jaar onder verscherpt toezicht van de EU aangezien de aflossingen in ieder geval tot het jaar 2060 doorlopen. Het land heeft de verplichting de komende

jaren en begrotingsoverschot van niet meer dan 3,5 procent te hebben. Dit zijn niet de voorwaarden die een duurzaam economisch herstel mogelijk maken. Schuldsanering is de enige echte oplossing. Maar het politiek draagvlak hiervoor lijkt in de EU op dit moment nog te ontbreken.

Mitsotákis

Net voor het ter perse gaan van mijn boek *Het verdriet van Griekenland* was er al een en ander bekend van het beleid van de kersverse Griekse regering Mitsotákis. Op vrijwel alle thema's die ik in mijn boek uitgebreid aan de orde laat komen, heeft de nieuwe regering al actie genomen.

Of die actie goed is voor het land, waag ik te betwijfelen. Een paar voorbeelden die illustratief zijn voor de richting die de nieuwe regering Mitsotákis is ingeslagen: de aandelen van Eldorado Gold, het Canadese bedrijf dat mijnactiviteiten ontplooit die veel weerstand oproepen bij de lokale bevolking, zijn fiks in waarde gestegen sinds de uitslag van de Griekse verkiezingen van juli 2019. Mitsotákis had tijdens de verkiezingscampagne al aangekondigd binnen een maand na de verwachte regeringswis-

sel in 2019 alle benodigde vergunningen voor de mijnactiviteiten in dit prachtige natuurgebied te willen verlenen. En dat is nu ook daadwerkelijk gebeurd. Mitsotákis is voorstander van buitenlandse investeringen en is de mijnbouw van Chalkidíki goed gezind. Natuur en milieu worden van minder belang geacht. Ook zet Mitsotákis snelle stappen in de samenwerking met China. Een van de eerste officiële buitenlandse bezoeken van de premier was een bezoek aan China, en ook de Chinese president Xi Jinping reisde in het najaar van 2019 al af naar Athene. De wederzijdse relaties worden verdiept en uitgebreid. Piraeus moet de grootste haven van Europa worden en het

'Of die actie goed is voor het land, waag ik te **betwijfelen**'

Chinese bedrijf COSCO, al grotendeels eigenaar van deze haven, kreeg vrijwel meteen na het aantreden van de nieuwe Griekse regering toestemming een grote nieuwe terminal te bouwen.

Asielbeleid

Mitsotákis richt zich uiteraard niet alleen op de economie. In de verkiezingscampagne kondigde hij al aan de toe-

troom van vluchtelingen en het verblijf an illegalen aan te willen pakken, en ook laarmee is een start gemaakt.

n de Atheense wijk Exárchia heeft de politie en de ME in het najaar van 2019 de inwoners van meerdere kraakpanden impelweg verjaagd. Gezinnen met kleine kinderen werden, kort na het aantreden van de nieuwe regering, in de nacht van 25 op 26 augustus door honderden agenten van de speciale politie en militaire eenheden van hun bed gelicht en kregen vijf minuten de tijd hun boeltje te pakken en te vertrekken. Dat gebeurde al in drie verschillende kraakpanden vol vluchtelingen. Meer dan honderd vluchtelingen werden gearresteerd, waaronder vele kinderen. Ook hier komt Mitsotákis een verkiezingsbelofte na. In 2017 beloofde hij in een debat in het parlement al, dat hij 'Exárchia zou schoonvegen' zodra hij aan de macht zou komen, en dat lijkt hij nu te bewerkstelligen. Ook heeft de nieuwe regering ingegrepen bij de overvolle vluchtelingenkampen op de Egeïsche eilanden: duizenden vluchtelingen werden overgeplaatst naar het vasteland. Het plan is de procedures te versnellen waarna degenen die niet in aanmerking komen voor asiel, meteen kunnen worden uitgezet. Van de 96.000 migranten die momenteel in Griekenland verblijven, denkt Mitsotákis er zeker twintigduizend

weg te kunnen sturen. Tegelijkertijd zijn er vierhonderd extra mensen in dienst genomen om de grens bij Evros te bewaken, en achthonderd op de eilanden in de Egeïsche Zee. Vijfhonderd extra personeelsleden moeten gaan helpen de procedures te versnellen. Het parlement heeft ondertussen al ingestemd met een veel strenger asielbeleid, zodat de kans op asiel wordt verkleind. Met al deze maatregelen en dit ontmoedigingsbeleid voor nieuwe asielzoekers hoopt de nieuwe regering de toestroom drastisch te verminderen.

Economie

Hoe Mitsotákis dit alles wil gaan betalen, is nog vrij onduidelijk. De Griekse regering kan niet zomaar ongebreideld geld gaan uitgeven. De Griekse schatkist is leeg en men moet nog steeds aan strenge eisen van de EU en het IMF voldoen. Of er iets terecht komt van alle beloften van de Néa Dimokratía, waag ik dus te betwijfelen. Tenzij ze de motor van de al decennia haperende Griekse economie daadwerkelijk weten aan te zwengelen. Of de nieuwe regering moet weer kiezen tussen geld lenen op grote schaal. In dat geval zijn de Grieken helaas weer terug bij af. •

Meer lezen?

Wil je meer lezen over de Griekse crisis? Ben je benieuwd wat een decennium crisis (2009-2019) met Griekenland heeft gedaan? Is de weg naar herstel ingezet en gaat het nu beter?

In *Het verdriet van Griekenland* neemt Frederiek Lommen je mee door dit fascinerende land, op zoek naar antwoorden. Ze kijkt terug op de financiële, politieke, sociale en humanitaire crisis en vertelt over een land vol tegenstellingen, een land verscheurd door dilemma's, dat moet laveren tussen de orde van het Westen en de chaos van het Oosten.

Tien jaar lang reisde Frederiek Lommen naar alle windstreken van Griekenland en sprak met politici, ondernemers, diplomaten, Roma-zigeuners, journalisten, daklozen, mensenrechtenactivisten, studenten, hoteliers, universiteitsprofessoren en vooral met de 'gewone' Griek. Dit boek toont Griekenland in al haar facetten: de rol van de kerk, de macht van de politieke clans, de toestroom van immigranten, het groeiend rechtsextremisme, de verhouding met Turkije, de milieuproblematiek, de rol van de toeristische sector en het Grieks terrorisme.

Frederiek Lommen is journalist, schrijver en Griekenland-kenner. Ze schreef eerder *Druiven en Droesem, een reis langs Griekse wijngaarden* (2012) en *Mooi marmer en slapende meisjes - dwars door Athene* (2019). Daarnaast is zij bekend van haar artikelen in diverse kranten tijdschriften over de cultuur en politiek van Griekenland, én van haar artikelen in *Griekenland Magazine*, waaronder haar serie van de afgelopen jaren 'Vertrokken naar...'.
www.frederiekloommen.nl

Het verdriet van Griekenland
 Frederiek Lommen
 Passionate Nomads, 258 pagina's
 ISBN 978 90 829980 16
www.frederiekloommen.nl